ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΑΤΡΟΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

Ὁ Ἐρασίστρατος στ' Ἀνάκτορα τοῦ Σελεύκου. Ὁ Διάδοχος ἀσθενεῖ ἀπό... ἔρωτα καὶ ὁ ἰατροφιλόσοφος τὸν θεραπεύει. Μία δραματικὴ σκηνή. Ἀντίοχος καί Στρατονίκη. Ὁ βασιλεὺς κλαίει. Ὁ Γαληνὸς καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ Ὑπάτου. Πληρωμὴ ἡγεμονική. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὰ κατορθώματά του. Τὸ μυστήριο τοῦ θανάτου του.

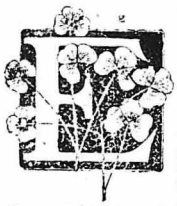

ΙΣ τὴν ζωὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἰατροφιλοσόφων ὑπάρχουν διάφορα περίεργα ἐπεισόδια. Σταχυολογοῦμε μερικὰ ἀπὸ τὰ ὡραιότερα :

Στὴν αὐλὴ τοῦ Βασιλέως τῆς Συρίας Σελεύκου τοῦ Νικάνορος ζοῦσε ὁ περιφημότερος ἰατρὸς καὶ ἀνατόμος τοῦ 3ου π. χ. αἰῶνος, ὁ μέγας Ἐρασίστρατος. Εἶχε ἐλεύθερη εἴσοδο στὰ Ἀνάκτορα. Ὁ Βασιλεὺς πολλὲς φορὲς τοῦ ζητοῦσε τὴ γνώμη του, ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς πολιτικὲς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους του. Ὁ Ἐρασίστρατος ἀπέκτησε μεγίστη φήμη γιὰ τὴν ἐπιτηδειότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψε ποιὰ ἦταν ἡ μυστηριώδης ἀρρώστεια ποὺ κατέτρωγε τὰ σπλάχνα τοῦ Διαδόχου τοῦ Θρόνου. Ὁ νέος αὐτός, ὡραῖος, ρωμαντικός, μὲ μεγάλα ἀνατολίτικα μάτια, κιθαριστὴς ἐπιδέξιος, Ἀντίοχος τ' ὄνομά του, ἔπεσε ἄξαφνα σὲ φοβερὴ μελαγχολία, δὲν μιλοῦσε καὶ σχεδὸν δὲν ἔτρωγε. Ἀναστέναζε διαρκῶς κ' ἔλυωνε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

Ὁ Ἀντίοχος ἦταν, ἁπλούστατα, ἐρωτευμένος. Ἔρως ἀνόσιος εἶχε γεννηθῆ στὴν ψυχή του. Ἀγαποῦσε τὴν ὡραία καὶ νεωτάτη μητρυιά του Στρατονίκη !...

Ὁ δυστυχισμένος νέος προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ καταπνίξῃ τὸ αἴσθημά του αὐτό. Γιατὶ σὲ ποιὸν νὰ τολμήσῃ νὰ πῇ ὅτι εἶνε ἐρωτευμένος μὲ τή... γυναῖκα τοῦ πατέρα του ; Ντροπότανε καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του...

Τέλος, ὁ Ἀντίοχος, μὴ βρίσκοντας ἀντιφάρμακο στὸ φοβερὸ πάθος τῆς ψυχῆς του, ἀπεφάσισε ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ κανείς. Γιὰ νὰ συντομεύσῃ λοιπὸν τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του, παραμέλησε τὴν περιποίησι τοῦ σώματός του, ἀρνιότανε κάθε τροφὴ καὶ ὑπεκρίνετο ὅτι πάσχει ἀπὸ ἄγνωστη ἀσθένεια...

Ὁ Σέλευκος—ποὺ ἐλάτρευε τὸ μοναχογυιό του, γιατὶ ἦταν γέρος πειὰ καὶ δὲν ἤλπιζε ν' ἀποχτήσῃ παιδιὰ μὲ τὴ Στρατονίκη—ἐλυπότανε κατάκαρδα γιὰ τὴν κατάσταση αὐτὴ τοῦ γυιοῦ του.

— Μὰ τί ἔχει ὁ Ἀντίοχος, γιατρὲ ; ρωτοῦσε τὸν Ἐρασίστρατο.

Ὁ πολύπειρος ἰατροφιλόσοφος δὲν ἄργησε νὰ καταλάβῃ ὅτι ἡ ἀρρώστεια τοῦ Διαδόχου ἦταν ὁ... ἔρως. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ἐννοήσῃ ἦταν ποιὸ πρόσωπο εἶχε ἀσαγκ ἐμπνεύσει τὸ φοβερὸ αὐτὸ ψυχικὸ πάθος στὸν εὐαίσθητο νέο. Καὶ γιὰ νὰ τὸ μάθῃ, ἔμενε ὅλη τὴν ἡμέρα κοντὰ στὸν Ἀντίοχο μελετώντας τὴ φυσιογνωμία του. Ὅταν δηλαδὴ ἔμπαινε στὸ δωμάτιο τοῦ Ἀντιόχου καμμιὰ ὥμορφη γυναῖκα, ὁ Ἐρασίστρατος παρατηροῦσε προσεχτικὰ τὴ μορφὴ τοῦ νέου.

Ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη αὐτὴ ἐξέτασι ἀνεκάλυψε ὅτι μόνον ὅταν ἔμπαινε στὸ δωμάτιο ἡ Βασίλισσα Στρατονίκη, ὁ Ἀντίοχος παρουσίαζε ὅλα τὰ συμπτώματα ποὺ περιγράφονται σὲ μιὰ σχετικὴ ὠδὴ τῆς Σαπφοῦς : Ἡ φωνὴ τοῦ νέου ἔβγαινε μὲ δυσκολία ἀπὸ τὰ χείλη του, τὸ πρόσωπό του κοκκίνιζε καὶ φλογιζότανε, πυκνὸ σύγνεφο ἐσκέπαζε τὰ μάτια του, κρύος ἱδρῶτας ἀνάβλυζε στὸ μέτωπό του, ὁ σφυγμός του ἦταν ταραγμένος, καὶ ἐπὶ τέλους ἔπεφτε σ' ἕνα κάθισμα βαρύς, μὲ τρεμούλα καὶ χαλασμένην ὄψι. Γινότανε δηλαδὴ ἀξιολύπητος...

Ἀφοῦ πειὰ ὁ Ἐρασίστρατος βεβαιώθηκε ἀπ' ὅλ' αὐτὰ τὰ συμπτώματα ὅτι ὁ Ἀντίοχος ἔπασχε γιὰ τὴ Στρατονίκη, πηγαίνει στὸ Βασιλέα, καὶ μὴ τολμῶντας νὰ τοῦ πῇ καθαρὰ ὅλη τὴν ἀλήθεια, ἀρχίζει ἔτσι :

— Ὁ γυιός σου, Βασιληᾶ, πάσχει ἀπὸ θανάσιμο ἔρωτα... Ἀγαπᾶ ἕνα πρόσωπο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅμως τὸν χωρίζουν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια !...

— Ποιὸ εἶνε τὸ πρόσωπο αὐτὸ ; ρώτησε ζωηρὰ ὁ Σέλευκος.

— Ἡ γυναῖκα μου, ἡ Κλειώ ! ἀπαντᾶ ὁ πονηρὸς ἰατροφιλόσοφος.

Τότε ὁ Βασιλεὺς ἀρχίζει νὰ θερμοπαρακαλῇ τὸν Ἐρασίστρατο νὰ παραχωρήσῃ στὸ γυιό του τὴ γυναῖκα του.

— Κάνε αὐτὴ τὴ θυσία ! ἔλεγε δακρύζοντας. Σῶσε τὸν Ἀντίοχο !...

— Μὰ πῶς ; ! ἀπαντοῦσε ἀγανακτισμένος τάχα ὁ Ἐρασίστρατος. Τὴ γυναῖκα μου νὰ τοῦ δώσω ; ! Θὰ ἔδινες ἐσὺ τὴ δική σου ; Ἂν τύχαινε ν' ἀγαποῦσε ὁ Ἀντίοχος τὴ Στρατονίκη, θὰ τὴν ἐχώριζες γιὰ νὰ τὴν πάρῃ αὐτός ;

— Ὤ, ναί ! γιὰ νὰ σώσω τὴ ζωὴ του, ὄχι μόνο τὴ Στρατονίκη θὰ τοῦ ἔδινα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τὴ ζωή μου !

ἐφώναξε μὲ λαχτάρα ὁ φιλόστοργος πατέρας.

— Ἔ, λοιπὸν αὐτὴν ἀγαπᾶ ὁ γυιός σου, Βασιληᾶ ! Ὄχι γιὰ τὴ δική μου γυναῖκα, ποὺ εἶνε ἡλικιωμένη καὶ ἄσχημη, ἀλλὰ γιὰ τὴ Στρατονίκη, ποὺ εἶνε νέα καὶ ὡραία πάσχει ὁ Ἀντίοχος καὶ λυώνει σὰν τὸ κερί. Γι' αὐτὴν κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴ ζωή του !...

Ὁ Σέλευκος ἔπεσε σ' ἕνα κάθισμα, σκεπάζοντας μὲ τὰ τρέμοντα χέρια του τὸ λευκόμαλλο κεφάλι του.

Ὕστερα ἀπὸ βαθειὰ σκέψι, ρώτησε :

— Καὶ ἡ Στρατονίκη... τί θὰ ἔλεγε ;

Ὁ πονηρὸς γιατρὸς ἐχαμογέλασε.

— Χμ, νομίζω ὅτι δὲν θὰ τῆς κακοφαινότανε... Ὁ Ἀντίοχος εἶνε ὥμορφο παλληκάρι, καὶ θαρρῶ πὼς ἡ Βασίλισσα τόνε κοιτάζει κι' αὐτὴ μὲ ματιὲς ποὺ δὲν εἶνε καθόλου ἀδιάφορες. Ἡ νεότης, βλέπεις...

— Λοιπόν, ἔστω, ἀπήντησε ἀναστενάζοντας ὁ Σέλευκος. Τοῦ τὴν παραχωρῶ. Καὶ ὄχι μόνον αὐτή, ἀλλὰ καὶ τὸ θρόνο μου... Ἂς ζήσουν εὐτυχεῖς... Ἐγὼ θ' ἀποσυρθῶ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μακρυνὲς ἐπαρχίες μου.

Ἔτσι καὶ ἔγινε. Ἡ Στρατονίκη καὶ ὁ Ἀντίοχος ἀπετέλεσαν ἕνα ταιριαστὸ ζευγάρι ὡμορφιᾶς καὶ νεότης, ποὺ τὸ συμπάθησε καὶ ὁ λαὸς τῆς Συρίας. Ὁ Ἐρασίστρατος ἦταν εὐχαριστημένος γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς θεραπείας του, ἀφοῦ μάλιστα πληρώθηκε 100 τάλαντα γιὰ τοὺς κόπους του...

Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Ἐρασιστράτου δὲν εἶνε πολὺ γνωστός. Ἔζησε πολὺν καιρὸ στὴν Ἀλεξάνδρεια, ποὺ ἡ Ἰατρική Σχολή της ἄρχισε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη νὰ ἀκμάζῃ. Στὰ γεράματά του ἔπαψε πειὰ νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐπάγγελμά του καὶ ἀφοσιώθηκε ὁλόκληρος σὲ ἀνατομικὲς μελέτες. Τόσο ζῆλο ἀνέπτυξε γιὰ τὸν κλάδο αὐτὸ τῆς ἐπιστήμης του, ὥστε, καθὼς γράφει ὁ Κέλσος, «προέβη καὶ μέχρι τῆς ἀνατομίας *ζώντων* κακούργων !» Πιστεύεται ὅτι πέθανε στὴ Μικρὰ Ἀσία.

Ἕνας ἀρχαῖος περιηγητὴς γράφει ὅτι εἶχε ἰδεῖ καὶ τὸν τάφο τοῦ Ἐρασιστράτου, στὴ ρίζα τοῦ ὄρους Μυκάλη.

Ἄφησε πολλὰ ἰατρικὰ συγγράμματα, κι αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ ἱδρυτὴς τῆς «*Ἐρασιστρατείου Σχολῆς*» ποὺ διατηρήθηκε στὴ Σμύρνη ὡς στὰ χρόνια τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο.

***

Τὸ περίεργο εἶνε ὅτι στὴν ἱστορία τῆς Ἰατρικῆς ἀναφέρεται ἀνάλογο περιστατικὸ μὲ τὸ μεγάλο ἰατροφιλόσοφο Γαληνό, ποὺ γεννήθηκε στὰ 131 μ.Χ. καὶ πέθανε στὰ 300. Ὅταν ὁ Γαληνὸς ἦταν νέος ἀκόμη καὶ ἄσημος, κατώρθωσε νὰ σώσῃ ἀπὸ θάνατο τὴ γυναῖκα τοῦ Ὑπάτου Βοήθου, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπλήρωσε μὲ «*τετρακοσίους χρυσούς*». Ἔπειτα, ὅταν ἐκινδύνευε ἡ μοναχοκόρη ἑνὸς Ρωμαίου πατρικίου ἀπὸ μυστηριώδη ἀσθένεια, ποὺ τῆς ἔφθειρε τὴ ζωή, ὁ Γαληνὸς κατώρθωσε νὰ διαγνώσῃ ὅτι ἡ κόρη ἀγαποῦσε ἕνα χορευτὴ καὶ ντρεπότανε νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

Ὁ πατέρας της ὅμως, κατὰ συμβουλὴ τοῦ Γαληνοῦ, τῆς ἔδωσε τὸ χορευτὴ της κ' ἔτσι ξανάνθισαν τὰ ρόδα τῆς ὑγείας στὸ πρόσωπό της. Ἀπὸ τότε ὁ Γαληνὸς ἔγινε περιζήτητος στὴ Ρώμη. Ἡ ἐπιφανέστερες οἰκογένειες τὸν εἶχαν κουράντε τους. Αὐτὸ ὅμως ἐξήγειρε τὸ φθόνο τῶν ἄλλων γιατρῶν, οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν συστηματικὸν πόλεμο ἐναντίον του : τὸν ἔλεγαν «*παραδοξολόγο*», «*παραδοξοποιό*», «*λογίατρο*» κ.λ.π. Αὐτὰ ὅμως δὲν ἐμπόδισαν τὸ Γαληνὸ νὰ γίνῃ μιὰ ἀθάνατη δόξα τῆς Ἰατρικῆς Ἐπιστήμης καὶ νὰ πεθάνῃ πλούσιος.

***

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ θαυμαστοὺς ἰατροφιλοσόφους τῆς ἀρχαιότητος ἦταν καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος. Σ' αὐτὸν ἄρεσε καὶ ἡ πολιτική. Ἤτανε δημοκράτης. «*Ὅλη ἡ διαγωγή του*—λέει ἕνας βιογράφος του—*δείχνει τὸ βαθὺ σεβασμὸ του στὴν πολιτικὴν ἰσότητα*». Ἐθυσίασε τ' ἄπειρα πλούτη του γιὰ ν' ἀνακουφίσῃ τοὺς πτωχούς, καταπολέμησε τὶς ἀπαιτήσεις τῶν ἀριστοκρατῶν καὶ τέλος ἀρνήθηκε νὰ γίνῃ ἡγεμὼν τῆς πατρίδος του, ὅπως τοῦ ἐπρότειναν πολλοί. Μετρῆστε τώρα τὶς ἰδιότητές του :

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἦταν νομοθέτης, ἱερεύς, ποιητὴς καὶ ῥήτωρ προικισμένος μὲ δεινὴ εὐγλωττία. Ἦταν γιατρὸς καὶ φυσιολόγος, ἄξιος νὰ γιατρέψῃ ἀκόμη καὶ ἀσθένειες ποὺ οἱ ἄλλοι γιατροὶ τὶς εἶχαν χαρακτηρίσει ἀγιάτρευτες, καὶ νὰ σταματήσῃ ἐπιδημίες. «Ἐφαίνετο σὰ νὰ εἶχε ὑπεράνθρωπο πνεῦμα καὶ νὰ διοικοῦσε τὴ φύσι». Οἱ σύγχρονοί του τὸν ὠνόμαζαν

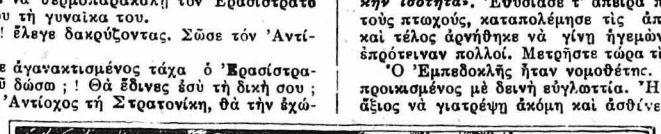

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἡ πρώτη καταστροφὴ βιβλίων ποὺ ἀναφέρει ἡ ἱστορία ἔγινε ἐπὶ τοῦ βασιλέως Νομπονάσσαρ τῆς Βαβυλῶνος, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσε ἀπὸ τὸ 747 ἕως τὸ 733 πρὸ Χριστοῦ καὶ ὁ ὁποῖος, ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγο, διέταξε νὰ καταστραφοῦν ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ βιβλία τῆς Βαβυλῶνος. Ἡ διαταγή του ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα.

Ἐπίσης ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κίνας Τσί-Χσάγκ-Τί, τὸ 293 πρὸ Χριστοῦ, ἔβαλε καὶ ἔκαψαν ὅλα τὰ κινέζικα βιβλία ἐκτὸς μόνο ἀπὸ τὰ οἰκογενειακὰ ἀρχεῖα τῆς δυναστείας του καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἰατρικὴ καὶ τὴν ἀστρονομία.

Ἄλλη μεγάλη καταστροφὴ βιβλίων προκάλεσε ἡ περίφημη πυρκαϊὰ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν ὁποία ἔβαλαν οἱ Ρωμαῖοι ὅταν ἐκυρίευσαν τὴν πόλι καὶ κατὰ τὴν ὁποία ἐκάηκαν 400.000 τόμοι.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Νέρων ἔβαλε καὶ ἔκαψαν τὴν βιβλιοθήκη ποὺ βρισκόταν στὸ ἀνάκτορο τοῦ προκατόχου του — ἄλλου αἱμοβόρου αὐτοκράτορος ἐκείνου—τοῦ Τιβερίου καὶ ἡ ὁποία εἶχε ἄνω τῶν 100.000 τόμων.

Ἐπίσης ὁ αὐτοκράτωρ Κόμοδος ἔβαλε καὶ ἔκαψαν μιὰ ἄλλη μεγάλη βιβλιοθήκη τῆς Ρώμης, τὴν τοῦ Καπιτωλίου.

Στὶς βιβλιοθῆκες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκάηκαν μυριάδες ὁλόκληρες τόμων, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διαφόρων ἐμφυλίων ταραχῶν.

Στὸν 9ον καὶ τὸν 10ον αἰῶνα οἱ Νορμανδοὶ ἐπιδρομεῖς κατέστρεψαν ὅλες σχεδὸν τὶς βιβλιοθῆκες τῶν μοναστηριῶν τῆς Ἰταλίας.

Ἀλλὰ τὴν μεγαλείτερη καταστροφὴ βιβλίων προκάλεσε ἡ πυρκαϊὰ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Χαλίφου Καΐρου, τὴν ὁποία ἔβαλαν οἱ Σελτσουκίδαι Τοῦρκοι, καὶ κατὰ τὴν ὁποία, κατὰ τοὺς ἱστορικούς, κατεστράφηκαν 1.600.000 τόμοι.

Στὸ 1649 κατεστράφη ἡ περίφημη βιβλιοθήκη τῶν Αὐγουστίνων στὴν Μαγκόντζα τῆς Ἰταλίας.

Στὸ 1671 κατεστράφηκαν ἡ ἀπέραντες βιβλιοθῆκες τοῦ ἀνακτόρου Ἐσκουριάλ καὶ τοῦ ὁμωνύμου μοναστηριοῦ, στὴν Μαδρίτη.

Στὸ 1865 κατεστράφη ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἀββατίου τοῦ Γκαίμπλουξ στὸ Βέλγιο, μιὰ ἀπ' τὶς μεγαλείτερες βιβλιοθῆκες τῆς Εὐρώπης.

Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις ἦταν ἐξαιρετικὰ καταστρεπτικὴ γιὰ τὶς βιβλιοθῆκες, τόσο τὶς δημόσιες ὅσο καὶ τὶς ἰδιωτικές. Ἡ τελευταίες εἴτε κατεστράφηκαν ἐντελῶς, εἴτε ἐφυγαδεύθηκαν ἔξω ἀπ' τὴν Γαλλία καὶ ἐκεῖ ἐπουλήθηκαν τμηματικῶς ἀπ' τοὺς κατόχους των, ποὺ πέθαιναν τῆς πείνας.

γόητα καὶ *κωλυσανέμην*, γιατὶ ἐπίστευαν ὅτι εἶχε τὴ δύναμι νὰ γοητεύῃ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ νὰ καταπαύῃ τοὺς ἀνέμους. Κατήντησε νὰ τὸν ἀνακηρύξουν καὶ *θεό*.

Ὁ ἱστορικός Τίμαιος καὶ ἄλλοι γράφουν ὅτι ὁ Ἐμπεδοκλῆς παραδέχτηκε τὴν ἀποθέωσί του. Παρουσιαζότανε στὶς δημόσιες συγκεντρώσεις μὲ πολυάριθμη συνοδεία, ντυμένος ἱερατικὴ στολή, μὲ στεφάνι στὸ κεφάλι, μὲ χάλκινα σανδάλια στὰ πόδια, μὲ τὴν κόμη ἁπλωμένη στοὺς ὤμους καὶ κρατῶντας στὸ χέρι κλωνάρι δάφνης. Ὁ λαὸς μουρμούριζε μὲ θαυμασμό: «*Ὁ Ἐμπεδοκλῆς ποὺ ἐπῆγε καὶ στὴ χώρα τῶν μάγων !...*»

Ὅπως ἡ ζωὴ τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, ἔτσι καὶ ὁ θάνατός του ὑπῆρξε παράδοξος: Μιὰ βραδυὰ ἐπροσκάλεσε πολλοὺς φίλους του σὲ συμπόσιο. Μετὰ τὸ δεῖπνο, οἱ φίλοι του τραβήχτηκαν γιὰ νὰ κοιμηθοῦν, καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἀπόρησαν ποὺ δὲν τὸν εὑρῆκαν. Ἕνας δοῦλος διηγήθηκε, ὅτι τὴ νύχτα ἄκουσε μιὰ φωνὴ ποὺ καλοῦσε τὸν Ἐμπεδοκλῆ. Ὁ δοῦλος σηκώθηκε, εἶδε μόνο φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀναμμένες λαμπάδες καὶ τίποτε ἄλλο. Τότε, ἕνας ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους, ὁ γιατρὸς Παυσανίας, διεκήρυξε ὅτι κάθε ἀναζήτησις εἶνε μάταιη, γιατὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἀνέβηκε στοὺς οὐρανοὺς καὶ ὅτι ὤφειλαν νὰ τὸν λατρεύουν ὡς θεὸ καὶ νὰ τοῦ προσφέρουν θυσίες.

Αὐτὴ ὑπῆρξε ἡ ἀρχικὴ παράδοσις. Ἀργότερα ὅμως, ἐπειδὴ ὁ σκεπτικισμὸς προώδευσε καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔδιναν πίστι στὴν ἀποθέωσι, βρῆκαν τὴν ἀκόλουθη ἐξήγησι τῆς παραδόσεως: Ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀφήνοντας τοὺς φίλους του ἐκεῖνη τὴ νύχτα, ἀνέβηκε κρυφὰ στὴν Αἴτνα κ' ἔρριξε τὸν ἑαυτό του στὸν κρατῆρα τοῦ ἡφαιστείου, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ φωτιὰ θὰ τὸν κατακάψῃ, χωρὶς ν' ἀφήσῃ σημάδια τοῦ θανάτου του, κ' ἔτσι ὅλος ὁ κόσμος θὰ πιστέψῃ ὅτι πράγματι ἦταν θεὸς καὶ ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανούς. Ἀλλὰ τὸ ἡφαίστειο ἐτίναξε μακρυὰ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ χάλκινα ὑποδήματά του, κ' ἔτσι φανέρωσε τὴν αὐτοκτονία τοῦ Ἐμπεδοκλῆ καὶ τὴ ματαιοδοξία του!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΡΟΣΣΙΝΙ

Συνεχίζουμε καὶ σήμερα τὴν δημοσίευσιν ἐκλεκτῶν ἀνεκδότων ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου μουσικοσυνθέτου Ροσσίνι.

Ὁ Ροσσίνι δὲν συμπαθοῦσε καθόλου τὶς γυναῖκες ποὺ συνέθεταν μουσική. Ἕνα βράδυ, σὲ μιὰ ἐκλεκτὴ συγκέντρωση, στὸ Παρίσι, ἔγινε λόγος γιὰ κάποια μουσικοσυνθέτιδα τῆς ὁποίας αἱ συνθέσεις εἶχαν σημειώσει ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ρώτησαν τότε καὶ τὴν γνώμη τοῦ Ροσσίνι γιὰ τὴν συνάδελφό του αὐτήν:

— Πῶς σᾶς φαίνονται τὰ ἔργα της; τοῦ εἶπαν.

— Ἀγαπητοί μου, ἀπάντησε ὁ μουσουργός, τὰ ἔργα τῶν γυναικῶν εἶνε ὅπως καὶ τὰ παιδιά τους. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ξέρῃ τὴν...πατρότητά τους!...

***

Ὅταν ἔγινε διάσημος ὁ Ροσσίνι πολλοὶ πρωτόβγαλτοι μουσικοὶ τοῦ ζητοῦσαν νὰ τοῦ παίξουν τὰ ἔργα τους γιὰ νὰ τοὺς πῇ τὴν γνώμη του.

Κάποτε λοιπὸν τοῦ παρουσιάσθηκε κ' ἕνας νέος καὶ τοῦ ἔπαιξε μιὰ ὁλόκληρη ὄπερα τῆς ὁποίας ὅμως τὰ περισσότερα μέρη—ἂν ὄχι ὅλα—ἦσαν ἀντιγραμμένα ἀπὸ τὴν ὄπερα τοῦ Ροσσίνι «Ἰταλιάνα στὸ Ἀλγέρι». Ὅταν τελείωσε ὁ νέος, ὁ Ροσσίνι τοῦ εἶπε:

— Ἀγαπητέ μου, αὐτὴ ἡ μουσική μοῦ ἀρέσει πάρα πολύ... τόσο πολὺ ὥστε τὴν ἔχω βάλει ὅλη στὴν ὄπερά μου «Ἰταλιάνα στὸ Ἀλγέρι!»

— Σᾶς ὁρκίζομαι, ἀπήντησε ὁ νέος, ὅτι ποτὲ μου δὲν τὴν ἄκουσα αὐτὴ τὴν ὄπερα.

— Τὸ πιστεύω. Καὶ συνεπῶς θὰ ἔχουμε ἀντιγράψει καὶ οἱ δυὸ τὴν μουσικὴ αὐτὴ ἀπό... κάποιον τρίτο!...

***

Κάποτε παρευρέθη ὁ Ροσσίνι σὲ μιὰ συναυλία ὅπου παίχθηκε καὶ ὁ «Δόν Ζουὰν» τοῦ Μόζαρτ, ἀπαίσια ὅμως καὶ τρισάθλια. Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ διαλείμματα ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας ἐπλησίασε τὸν Ροσσίνι, ὁ ὁποῖος τὸν ρώτησε μὲ ἀφέλεια:

—Σᾶς παρακαλῶ μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε τίνος εἶνε ἡ μουσικὴ αὐτή;

— Μὰ πῶς μαέστρο! εἶπε μὲ κάποιον τόνο μομφῆς ὁ διευθυντής. Εἶνε ἡ μουσικὴ τοῦ Μόζαρτ.

— Μπᾶ! Γιὰ φαντάσου!... Δὲν τὴν *ἀνεγνάρισα!...*

***

Εἶνε λίγο κωμικοτραγικὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἔγραψε ὁ Ροσσίνι τὸν «Ὀθέλλο».

Τὸ ἔργο εἶχε προαναγγελθῆ γιὰ τὸ θέατρο Σὰν Κάρλο, ἀλλὰ ὁ Ροσσίνι ἀπὸ τεμπελιὰ δὲν καθόταν νὰ γράψῃ τὴν μουσική. Τότε ὁ ἰμπρεσσάριος Μπαρμπάγια πῆγε μιὰ μέρα στὸ σπίτι τοῦ μουσουργοῦ καὶ τὸν κλείδωσε στὸ δωμάτιό του.

— Δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ βγῇς ἀπὸ δῶ μέσα, τοῦ εἶπε, παρὰ μόνο ὅταν τελειώσῃς ὅλη τὴν μουσική.

Καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν ἀπειλή του. Δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα τοῦ πήγαινε ὁ ἴδιος μ' ἕναν ὑπηρέτη τὴν τροφή του.

Ἔπειτα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες ὁ Ροσσίνι κάλεσε τὸν Μπαρμπάγια καὶ τοῦ παρέδωσε τέσσερα ρολὰ μουσικῶν χειρογράφων, ἐπάνω δὲ στὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ εἶχε σημειώσει: «*Πρᾶξις πρώτη*», «*πρᾶξις δευτέρα*», «*πρᾶξις τρίτη*», καὶ «*πρᾶξις τετάρτη*».

Ὁ ἰμπρεσσάριος παρέλαβε τὰ χειρόγραφα καὶ ἔφυγε χαρούμενος, δίνοντας στὸν μουσουργὸ τὴν ἐλευθερία του. Ὅταν ὅμως ἄρχισαν ἡ δοκιμὲς κατάλαβαν ὅτι ὁ Ροσσίνι τοὺς εἶχε κοροϊδέψει. Τὸ ἕνα ρολὸ χειρογράφων περιεῖχε πραγματικῶς τὴν μουσική τῆς πρώτης πράξεως. Ἀλλὰ τὰ ἄλλα τρία ἦσαν ἁπλῶς...ἀντίγραφα τῆς μουσικῆς τῆς μοναδικῆς αὐτῆς πράξεως, τὴν ὁποία εἶχε κατορθώσει νὰ γράψῃ ὁ συνθέτης στὴν...φυλακή του!

Ἔπειτα ὅμως ἀπὸ λίγον καιρὸ ἔγραψεν ὁ Ροσσίνι ὁλόκληρη τὴν μουσική, ἐπαίχθηκε ὁ «Ὀθέλλος» καὶ ἐσημείωσε θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία.

***

Ὅταν δόθηκε ἡ πρεμιέρα τοῦ ἔργου του «Κίσσα Κλέφτρα» στὴν Σκάλα τοῦ Μιλάνου, ὁ Ροσσίνι διηύθυνε αὐτοπροσώπως τὴν ὀρχήστρα, σύμφωνα μὲ τὸ καθιερωμένο ἔθιμο τοῦ κλασσικοῦ αὐτοῦ θεάτρου. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου ἦταν τόσο μεγάλη ὥστε τὸ κοινὸ κάθε λίγο καὶ λιγάκι χειροχροτοῦσε ἐνθουσιωδῶς. Καὶ ὁ Ροσσίνι ἦταν ἀναγκασμένος νὰ στρέφεται κάθε τόσο πρὸς τὸ κοινὸ καὶ νὰ ὑποκλίνεται.

Σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ πρῶτος βιολίστας τοῦ ψιθύρισε:

— Τί θρίαμβος, μαέστρο!..

— Ναί, ἀλλὰ ξεθεώθηκα στὶς ὑποκλίσεις! Αὔριο θὰ πονάῃ ἡ μέση μου! τοῦ ἀποκρίθηκε ἐκνευρισμένος ὁ Ροσσίνι.